

# СТРУКТУРА І СКЛАДОВІ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА: ВПЛИВ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

© 2024 ФІСУНЕНКО П. А., ВЕЧЕРОВ В. Т., БУЛЕЄВ Ю. С.

УДК 336.67  
JEL Classification: O33

## Фісуненко П. А., Вечеров В. Т., Булеєв Ю. С. Структура і складові системи економічної безпеки підприємства: вплив трансформаційних перетворень

У статті досліджено актуальні проблеми забезпечення економічної безпеки підприємств (ЕБП) в умовах трансформаційних змін сучасної економіки, зокрема цифровізації та посилення глобальних загроз. Висвітлено необхідність адаптації системи економічної безпеки до нових викликів, які стають ключовими факторами впливу на стабільність бізнесу. Метою дослідження є розробка моделі ЕБП, що дозволяє підприємствам ефективно реагувати на сучасні загрози та забезпечувати стійкість у довгостроковій перспективі. Під час дослідження використано методи порівняльного аналізу, наукового узагальнення та дослідницького дизайну для оцінки різних підходів до формування системи економічної безпеки. Запропоновано нову класифікацію функціональних складових ЕБП, яка охоплює цифрову та інформаційну безпеку як окремі елементи. Висновки дослідження підкреслюють важливість інтеграції цифрових індикаторів для моніторингу загроз та автоматизації процесів управління безпекою. В умовах нестабільності ринкової кон'юнктури та необхідності швидкого адаптування до змінних умов бізнес-середовища питання формування структури та складових системи економічної безпеки набуває першорядного значення. Особливо це актуально для підприємств, що працюють у висококонкурентних галузях і прагнуть утримати свої стратегічні позиції на ринку. З огляду на це дослідження структури та складових елементів системи економічної безпеки підприємств у контексті трансформаційних змін стає ключовим елементом у забезпеченні довгострокової конкурентоспроможності підприємства, що зумовлює необхідність переосмислення традиційних управлінських парадигм і впровадження новітніх методів. Результати дослідження можуть бути використані для підвищення ефективності управління економічною безпекою підприємств у різних галузях, особливо в умовах високого ризику. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вдосконалення цифрових індикаторів для різних типів підприємств.

**Ключові слова:** економічна безпека підприємства, цифровізація, кіберзагрози, інформаційна безпека, моніторинг загроз.

**Табл.:** 3. **Бібл.:** 22.

**Фісуненко Павло Анатолійович** – доктор економічних наук, доцент, декан економічного факультету, Придніпровська державна академія будівництва і архітектури (вул. Архітектора Олега Петрова, 24а, Дніпро, 49600, Україна)

**E-mail:** [polmilife2023@gmail.com](mailto:polmilife2023@gmail.com)

**ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-1339-5860>

**Вечеров Валерій Тимофійович** – доктор технічних наук, професор, професор кафедри економіки, менеджменту та підприємництва, Придніпровська державна академія будівництва і архітектури (вул. Архітектора Олега Петрова, 24а, Дніпро, 49600, Україна)

**E-mail:** [polmilife2023@gmail.com](mailto:polmilife2023@gmail.com)

**ORCID:** <https://orcid.org/0000-0003-4821-4916>

**Булеєв Юрій Сергійович** – аспірант кафедри розвитку нерухомості, фінансів, обліку та маркетингу, Придніпровська державна академія будівництва і архітектури (вул. Архітектора Олега Петрова, 24а, Дніпро, 49600, Україна)

**ORCID:** <https://orcid.org/0000-0001-9914-0043>

UDC 336.67  
JEL Classification: O33

## Fisunenko P. A., Vechevov V. T., Bulieiev Yu. S. Structure and Components of the System of Economic Security of Enterprise: The Impact of Transformational Changes

The article examines the actual problems of ensuring the economic security of enterprises (ESE) in the context of transformational changes in the modern economy, in particular digitalization and increasing global threats. The need to adapt the economic security system to new challenges, which become key factors influencing business stability, is highlighted. The aim of the study is to develop an ESE model that allows enterprises to respond effectively to modern threats and ensure resilience in the long term. During the study, the authors used the methods of comparative analysis, scientific generalization and research design were used to evaluate various approaches to the formation of the system of economic security. A new classification of functional components of ESE has been proposed, which covers digital and information security as separate elements. The findings of the study underline the importance of integrating digital indicators to monitor threats and automate security management processes. In the conditions of instability of the market environment and the need for rapid adaptation to the changing conditions of the business environment, the issue of forming the structure and components of the economic security system is of paramount importance. This is especially relevant for enterprises operating in highly competitive industries and seeking to maintain their strategic positions in the market. In view of this, the study of the structure and constituent elements of the system of economic security of enterprises in the context of transformational changes becomes a key element in ensuring the long-term competitiveness of the enterprise, which necessitates the rethinking of traditional managerial paradigms and the introduction of new methods. The results of the study can be used to improve the efficiency of management of economic security of enterprises in various industries, especially in high-risk conditions. Further research can be aimed at improving digital indicators for different types of enterprises.

**Keywords:** economic security of the enterprise, digitalization, cyber threats, information security, threat monitoring.

**Tabl.:** 3. **Bibl.:** 22.

**Fisyenko Pavlo A.** – Doctor of Sciences (Economics), Associate Professor, Dean of the Faculty of Economics, Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture (24a Arkhitektora Oleha Petrova Str., Dnipro, 49600, Ukraine)

E-mail: [polmilife2023@gmail.com](mailto:polmilife2023@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1339-5860>

**Vecherov Valerii T.** – Doctor of Sciences (Engineering), Professor, Professor of the Department of Economics, Management and Entrepreneurship, Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture (24a Arkhitektora Oleha Petrova Str., Dnipro, 49600, Ukraine)

E-mail: [polmilife2023@gmail.com](mailto:polmilife2023@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4821-4916>

**Bulieiev Yurii S.** – Postgraduate Student of the Department of Real Estate Development, Finance, Accounting and Marketing, Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture (24a Arkhitektora Oleha Petrova Str., Dnipro, 49600, Ukraine)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9914-0043>

**Т**рансформаційні процеси в сучасній економіці, зокрема впровадження цифрових технологій та посилення інтеграційних процесів, суттєво змінюють умови функціонування підприємств, підвищуючи значущість формування стійкої системи економічної безпеки підприємств (далі – ЕБП). Вплив цифровізації, глобалізаційних викликів і посилення конкурентного тиску вимагає перегляду традиційних підходів до управління безпекою. Зокрема, кіберзлочинність та інформаційні атаки стають факторами, що впливають на стабільність бізнесу. Отже, забезпечення ЕБП є стратегічним питанням, оскільки невчасна адаптація до змін може призвести до втрати конкурентних переваг, зниження фінансової стійкості та навіть банкрутства. В умовах нестабільності ринкової кон'юнктури та необхідності швидкого адаптування до змінних умов бізнес-середовища питання формування структури та складових системи економічної безпеки набуває першорядного значення. Особливо це актуально для підприємств, що працюють у висококонкурентних галузях і прагнуть утримати свої стратегічні позиції на ринку.

З огляду на це, дослідження структури та складових елементів системи економічної безпеки підприємств у контексті трансформаційних змін стає ключовим елементом у забезпеченні довгострокової конкурентоспроможності підприємства, що зумовлює необхідність переосмислення традиційних управлінських парадигм і впровадження новітніх методів.

**К**рім цього, зміни в економічному середовищі створюють необхідність врахування новітніх загроз, пов'язаних із цифровізацією. У сучасних умовах, де кібербезпека та інформаційні ризики займають центральне місце у стратегіях управління безпекою, суб'єкти господарювання повинні адаптувати свої підходи не лише до зовнішніх загроз, але й до внутрішніх викликів, пов'язаних із автоматизацією бізнес-процесів, захистом даних і впровадженням цифрових інструментів моніто-

рингу загроз. Відповідно, дослідження структури системи ЕБП має враховувати ці аспекти для забезпечення стійкості підприємств у довгостроковій перспективі.

Проблематика економічної безпеки підприємства в умовах трансформаційних змін є актуальною та досліджується багатьма закордонними науковцями. Серед найбільш вагомих представників наукової спільноти варто зазначити таких: О. М. Ляшенко [1], В. В. Третяк, Т. М. Гордієнко [2], В. А. Дикань, І. В. Воловельська, О. В. Маковоз [3], О. В. Мороз, Н. П. Карачина, А. А. Шиян [4], Є. П. Картузов [5], І. В. Голіков [6], С. П. Міщенко [7], Р. М. Скриньковський [8], І. Г. Манцуров, О. В. Нусінова [9], С. В. Васильчак, А. І. Веселовський [10] та ін. Проте сучасні підходи потребують адаптації до новітніх реалій, коли цифровізація стає центральним елементом функціонування бізнесу.

О. Л. Коробчинський стверджує, що «систему економічної безпеки підприємства можна визначити як взаємопов'язану сукупність спеціальних структур, засобів, методів і заходів, які забезпечують безпеку бізнесу від внутрішніх і зовнішніх загроз» [11]. Означена характеристика не враховує особливостей формування системи ЕБП, концентруючись лише на захисті від внутрішніх і зовнішніх загроз, що є дуже вузькою специфікацією багаторівневої системи забезпечення економічної безпеки суб'єктів ведення бізнесу.

А. І. Пономаренко представляє таке твердження дефініції: «Система економічної безпеки – сукупність об'єкта, засобів захисту, нормативної бази та організаційних структур здійснення» [12]. Наведене автором твердження не враховує концептуальні економічні перетворення в аспекті формування сучасної структури системи економічної безпеки та ступінь впливу її факторів.

М. І. Камлик наводить таке визначення: «Система економічної безпеки – комплекс взаємопов'язаних заходів організаційно-правового характеру, що здійснюються спеціальними органа-

ми, службами, підрозділами суб'єкта господарювання та спрямовані на захист життєво важливих інтересів особистості, підприємства і держави від протиправних дій з боку реальних або потенційних фізичних чи юридичних осіб, що можуть призвести до істотних економічних збитків і забезпечення економічного зростання в майбутньому» [13]. Наведена характеристика є досить широкою та має всеохоплюючий характер, однак не відображає чіткого розуміння контексту та рівня впливу реальних і потенційних економічних загроз на формування системи ЕБП в сучасних умовах активних бойових дій на території держави.

Відаючи належне значному науковому добору вчених, варто зазначити, що залишаються не повністю розкритими питання визначення структури та основних складових елементів системи економічної безпеки підприємства в сучасних умовах цифрових трансформаційних перетворень.

Наукова новизна дослідження полягає у розробці інтеграційної моделі, що враховує сучасні виклики цифрової трансформації та глобальних економічних змін. Основним внеском дослідження є таке:

- ✦ розроблено концепцію динамічної адаптації системи економічної безпеки підприємств, що дозволяє своєчасно реагувати на зміни зовнішніх умов шляхом впровадження інструментів автоматизації моніторингу загроз;
- ✦ запропоновано нову класифікацію функціональних складових системи ЕБП, де інтегруються цифрова та інформаційна безпека як окремі елементи, що відіграють центральну роль у захисті активів підприємства в умовах цифровізації;
- ✦ удосконалено методичні підходи до вимірювання економічної безпеки на основі використання цифрових індикаторів, що дозволяє отримати більш точні оцінки потенційних загроз і ризиків для підприємства;
- ✦ проведено комплексний аналіз впливу трансформаційних змін на структуру ЕБП, запропоновано адаптивну модель, яка враховує специфіку сучасного бізнес-середовища України та її інтеграції в європейський ринок.

Метою статті є всебічне дослідження структури та функціональних складових системи економічної безпеки підприємства в умовах цифрової трансформації та посилення конкурентного тиску на ринку. Дослідження спрямоване на виявлення

нових підходів до адаптації підприємств до змінних умов економічного середовища з метою підвищення їх стійкості до сучасних загроз, зокрема, кіберзлочинності, інформаційних атак і нестабільності ринків. Стаття також має на меті запропонувати нові методичні рішення для оцінювання рівня ЕБП в умовах трансформацій. Досягнення поставленої мети зумовлює вирішення комплексу таких завдань:

1. Визначити структуру системи економічної безпеки підприємства в сучасних умовах цифрових трансформаційних перетворень.
2. Дослідити її функціональні складові, зокрема їх вплив на стійкість підприємств до зовнішніх і внутрішніх загроз.
3. Проаналізувати сучасні методичні підходи до оцінювання рівня ЕБП.
4. Проаналізувати фактори її формування, які спрямовані на забезпечення функціонування підприємства в сучасних умовах конкурентного бізнес-середовища.

У процесі проведення наукового дослідження було використано сукупність загальних і специфічних наукових методів, що забезпечують комплексний аналіз системи економічної безпеки підприємства:

1. Порівняльний аналіз застосований для оцінки різних підходів до формування цієї системи в умовах цифрової трансформації з метою виявити сильні та слабкі сторони кожного з підходів, що сприяє формуванню рекомендацій щодо їх удосконалення.
2. Метод наукового узагальнення – для структурування завдань дослідження, що дозволило виділити основні елементи економічної безпеки та визначити, як їх функціонування впливає на загальну стійкість підприємства.
3. Метод теоретичного узагальнення – для систематизації наукових знань та розробки власної концептуальної моделі структури ЕБП. Метод дозволив інтегрувати різні точки зору в єдиний підхід до управління економічною безпекою.
4. Дослідницький дизайн – для побудови моделі архітекtonіки системи, що дозволяє дослідити її елементи та їх взаємодію в сучасних умовах цифрових трансформаційних перетворень.

Запропоновані методи дозволяють отримати комплексне уявлення про стан економічної безпеки підприємства в умовах цифрових трансформацій. Порівняльний аналіз допомагає

виявити сильні та слабкі сторони різних підходів до управління безпекою, а узагальнення наукових підходів дозволяє інтегрувати їх у практичні рекомендації для підвищення стійкості підприємств. Такий системний підхід забезпечує можливість глибокого аналізу та адаптації до змін у зовнішньому середовищі.

**С**труктура економічної безпеки підприємства являє собою сукупність взаємопов'язаних соціально-економічних, фінансових, ресурсних, правових, організаційних складових ціле-

спрямованого впливу на об'єкт прийняття управлінських рішень, що нівелює негативний вплив факторів оточуючого економічного середовища.

В умовах цифрової трансформації цифрову безпеку необхідно розглядати як окремий елемент системи, оскільки кіберзагрози та інформаційні ризики сьогодні можуть спричинити значні фінансові та репутаційні втрати для підприємства.

Структуру економічної безпеки підприємства було проаналізовано у роботах багатьох вітчизняних учених (табл. 1).

Таблиця 1

**Аналіз структури економічної безпеки підприємства в сучасних умовах цифрових трансформаційних перетворень**

Структура економічної безпеки підприємства	П. І. Б. авторів, які проаналізували в роботах складові елементи ЕБП							
	Каламбет С. В. [14]	Сухоруков А. І. [15]	Кримчак Л. А. [16]	Пономаренко А. І. [12]	Шарій Л. В. [17]	Заблудська І. В. [18]	Ляшенко О. М. [1]	Чорна О. Ю. [19]
Внутрішньовиробничі складові елементи:								
– інтелектуальна безпека	+	+	+			+	+	
– фінансова безпека	+	+	+	+	+	+	+	+
– юридична безпека	+	+		+	+			+
– інформаційна безпека	+	+	+	+	+	+	+	
– соціальна безпека	+		+	+	+	+	+	+
– кадрова безпека			+	+	+	+	+	+
– техніко-технологічна безпека	+	+	+		+		+	+
– екологічна безпека		+		+	+	+		
– інноваційна безпека	+						+	
Позавиробничі складові елементи:								
– внутрішньоринкова безпека	+		+	+	+		+	+
– зовнішньоринкова безпека	+		+	+	+		+	+
– цифрова безпека	+				+	+	+	+

Аналіз наукових робіт учених щодо формування складових елементів структури економічної безпеки підприємства демонструє необхідність розробки узагальненого підходу, оскільки вона є багаторівневою і складною та вимагає комплексної оцінки усіх складових.

**А**наліз наукових робіт учених щодо формування складових елементів структури економічної безпеки підприємства демонструє необхідність розробки узагальненого підходу, оскільки вона є багаторівневою та складною і ви-

магає комплексної оцінки усіх складових. З метою забезпечення високого рівня ефективності функціонування системи ЕБП необхідним є аналіз її функціональних складових елементів. У сучасних умовах цифрових трансформацій не можна обмежуватись лише класичними підходами до оцінки безпеки підприємства.

Зокрема, функціональні складові (фінансова, кадрова та технологічна безпека) повинні враховувати нові загрози, що виникають у результаті впровадження цифрових технологій. Інформаційні та кіберзагрози можуть безпосередньо вплинути

на фінансові показники та репутацію компанії, тоді як автоматизація виробничих процесів вимагає постійного оновлення техніко-технологічних складових для забезпечення їх надійності.

Основна характеристика означених функціональних складових елементів системи економічної безпеки підприємства полягає у такому:

1. Фінансові ресурси направлені на оцінку збалансованості використання фінансових інструментів, визначення фінансової стій-

кості та ефективності використання фінансових ресурсів. Оцінка фінансових інструментів включає не лише аналіз традиційних активів і пасивів, але й новітніх фінансових продуктів: блокчейн-технологій, інструментів автоматизації фінансового контролю тощо. Система має враховувати ризики, пов'язані з волатильністю ринків, інфляційними процесами, а також підвищенням частоти фінансових шахрайств

**Таблиця 2**

**Аналіз функціональних складових елементів системи економічної безпеки підприємства**

Функціональні складові елементи системи економічної безпеки підприємства	П.І.Б. авторів, які проаналізували в роботах складові елементи структури ЕБП							
	Пономаренко А. І. [12]	Шарій Л. В. [17]	Сосновська О. О., Житар М. О. [21]	Каламбет С. В. [14]	Ткачук Г. О. [22]	Заблудська І. В. [18]	Ляшенко О. М. [1]	Савенко І. І., Седікова І. О. [20]
<i>Фінансові ресурси</i>								
Фінансова	+						+	+
Фінансово-економічна		+	+	+	+	+		
Корпоративна	+		+		+		+	+
<i>Технології виробництва</i>								
Техніко-технологічна	+	+	+	+		+	+	
Технологічна			+	+	+			+
Технічна			+	+	+			+
Виробнича	+		+	+		+	+	+
Інноваційна			+	+	+		+	+
Інвестиційно-інноваційна	+	+			+	+	+	+
Ринкова		+		+		+	+	
<i>Кадровий потенціал</i>								
Інтелектуальна	+	+					+	+
Кадрова	+	+					+	+
Інтелектуально-кадрова				+	+	+		
<i>Інформаційне забезпечення</i>								
Інформаційно-аналітична	+	+	+	+		+	+	+
Інтерфейсна	+	+	+		+	+	+	+
Шаблонна				+	+	+		+
<i>Правове забезпечення</i>								
Правова		+				+	+	+
Політико-правова	+		+	+	+			
<i>Екологічне забезпечення</i>								
Екологічно-інноваційна	+		+	+	+		+	
Екологічна		+	+			+		
Технологічно-інноваційна			+					+

- і кіберзагроз. Ефективність використання фінансових ресурсів має вимірюватися не лише через показники рентабельності, але й через здатність підприємства адаптуватися до змін ринкової кон'юнктури та підтримувати свою ліквідність в умовах економічної невизначеності.
2. Технології виробництва є одним із визначальних факторів економічної безпеки в умовах четвертої промислової революції (Індустрія 4.0). Впровадження передових техніко-технологічних рішень у форматах автоматизації, роботизації, штучного інтелекту та Інтернету речей сприятиме оптимізації виробничих процесів і зменшенню витрат на ресурси. При цьому важливим є впровадження кібербезпеки на рівні виробничих ланцюгів. Відповідність найкращим світовим практикам полягає у здатності підприємства інтегрувати інновації, забезпечувати високу якість продукції та мінімізувати витрати завдяки оптимізації виробничих ресурсів та енергоефективних технологій.
  3. Кадровий потенціал – стратегічний ресурс, що забезпечує не тільки ефективність операційної діяльності, але й стійкість підприємства до внутрішніх і зовнішніх загроз. У сучасних умовах кадрова безпека включає не лише управління персоналом, але й захист інтелектуальної власності, формування інноваційної корпоративної культури та розвиток компетенцій у галузі цифрових технологій. Особлива увага приділяється мінімізації ризиків, пов'язаних із витоком інформації чи внутрішніми загрозами. Дієва комунікативна політика передбачає прозору систему прийняття рішень, залучення персоналу до процесу трансформації та створення мотивуючих програм для розвитку талановитих працівників.
  4. Інформаційне забезпечення в умовах цифрової економіки має суттєвий вплив на функціонування системи ЕБП та включає не лише збір та аналіз даних, але й створення системи їхньої захищеності від внутрішніх і зовнішніх загроз. Оскільки основні загрози тепер зосереджені в кіберпросторі, підприємства повинні впроваджувати сучасні технології шифрування даних, системи захисту від DDoS- та фішингових атак, а також постійно оновлювати власні методи аналізу ризиків. Крім того, інформаційне забезпечення має включати інструменти автоматизації бізнес-процесів на основі

штучного інтелекту та системи аналітики великих даних для генерування достовірних прогнозів та швидкого реагування на зміни ринкової ситуації.

5. Правове забезпечення забезпечує дотримання законодавчих норм та захист інтересів підприємства в юридичних аспектах його діяльності. У сучасних умовах глобалізації та цифровізації воно охоплює не лише традиційні правові норми, але й питання кіберправа, захисту персональних даних та конфіденційності інформації. Важливим аспектом є готовність підприємства до юридичного захисту в умовах кіберінцидентів або конфліктів, пов'язаних із цифровими активами та інтелектуальною власністю.
6. Екологічне забезпечення характеризується дотриманням вимог чинного законодавства щодо захисту навколишнього середовища відповідно до стандартів розвинених держав світу. Воно включає не лише дотримання норм законодавства, але й впровадження технологій енергоефективності, утилізації відходів, екологічно чистих виробничих процесів. Підприємства, що ігнорують ці фактори, піддаються ризикам штрафних санкцій та втрати репутації, що може суттєво вплинути на їхню економічну безпеку.

**І**нноваційне забезпечення формування функціональних складових елементів системи економічної безпеки підприємства з урахуванням впливу трансформаційних перетворень обумовлює необхідність врахування таких методичних положень:

1. Кожен суб'єкт ведення бізнесу формує власні функціональні складові елементи системи економічної безпеки, що пов'язані між собою.
2. Система економічної безпеки не може бути однаковою для різних суб'єктів ведення бізнесу та залежить від спектру характеристик: структури виробничої діяльності суб'єкта ведення бізнесу, промислового потенціалу, позиціонування суб'єкта на ринку тощо.
3. Система економічної безпеки суб'єкта ведення бізнесу є комплексною.

Аналіз функціональних складових елементів наголошує на необхідності чіткого розуміння дефініції «система ЕБП», що, на нашу думку, полягає у такому: «система економічної безпеки підприємства – це концептуальна категорія, яка є сукупніс-

тю функціональних складових елементів, методичних підходів щодо оцінювання рівня економічної безпеки з метою формування високого рівня захищеності суб'єкту ведення бізнесу, враховуючи особливості визначення стратегічних пріоритетів управління економічними загрозами в умовах впливу трансформаційних перетворень».

**Р**етроспективний аналіз функціональних складових елементів системи економічної безпеки підприємств демонструє такі висновки:

По-перше, виявлено наявність великого різноманіття виокремлених підходів до оцінювання рівня ЕБП.

По-друге, відсутній узагальнений перелік факторів формування економічної безпеки підприємства в умовах трансформаційних економічних перетворень.

З метою розробки комплексної системи ЕБП необхідним є розуміння характеристики основних методичних підходів до оцінювання її рівня в сучасних умовах економічних перетворень (табл. 3).

Отже, забезпечення високого рівня економічної безпеки підприємства є пріоритетним завданням і ключовим фактором, що дозволяє суб'єктам ведення бізнесу функціонувати та розвиватись. До того ж пріоритетне значення набуває комплексу факторів, що зумовлюють як прямий, так і опосередкований вплив на його стійкість, рівень прибутковості, позиціонування на ринку.

**Ф**актори формування ЕБП включають ряд складових елементів, що спрямовані на забезпечення функціонування підприємства в сучасних умовах конкурентного бізнес-середовища, а саме:

1. Аналіз і прогнозування реальних і потенційних ризиків, вимірювання ступеня впливу економічних загроз на забезпечення високого рівня економічної безпеки підприємства.
2. Забезпечення безпеки та наявності необхідних ресурсів для функціонування підприємства та нівелювання ступеня впливу загроз на його діяльність.
3. Забезпечення високого рівня фінансового планування і управління у середньо- та довгостроковій перспективі з метою формування передумов ефективного використання наявних ресурсів та забезпечення фінансової стійкості в сучасних умовах конкурентного бізнес-середовища.
4. Захист інтелектуальної власності з метою запобігання незаконному використанню або копіюванню технологій конкурентами.

5. Управління кризовими ситуаціями з метою забезпечення прийняття швидких управлінських рішень щодо відновлення діяльності підприємства після настання кризових ситуацій, впливу непередбачуваних явищ та мінімізації впливу негативних наслідків від загроз різного рівня.

**В**ажливо зазначити, що запропонована структура системи економічної безпеки інтегрує не лише класичні підходи до захисту активів підприємства, але й нові методи управління ризиками, що виникають через цифрові трансформації. Це надає змогу підприємствам своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища, використовуючи інструменти прогнозування загроз, автоматизації процесів моніторингу та цифрової аналітики. Такий підхід дозволяє підприємствам краще адаптуватись до швидких змін у ринкових умовах і посилити свою конкурентоспроможність.

## ВИСНОВКИ

Дослідження підтверджує необхідність трансформації підходів до забезпечення економічної безпеки підприємств в умовах цифровізації та посилення глобальних загроз. У сучасному бізнес-середовищі кіберзлочинність, інформаційні атаки та нестабільність ринків стають ключовими факторами, що впливають на стабільність і конкурентоспроможність підприємств. Відповідно, адаптація традиційних систем економічної безпеки до нових умов є стратегічно важливою для забезпечення стійкості підприємств. Запропонована адаптивна модель економічної безпеки підприємства дозволяє своєчасно виявляти ризики та запобігати їх негативним наслідкам і забезпечує динамічну адаптацію підприємств до зовнішніх умов, підвищуючи їхню стійкість до кіберзагроз, інформаційних витоків та кризових явищ. Крім того, впровадження інструментів прогнозування загроз, заснованих на аналітиці великих даних та штучному інтелекті, дозволяє підприємствам швидше реагувати на зміни та зміцнювати свої позиції на ринку. Особливе значення в системі ЕБП мають цифрова та інформаційна безпека, які в умовах цифровізації є невід'ємними складовими захисту активів підприємства. Інтеграція цих елементів у загальну систему безпеки підвищує здатність підприємств захищати свої ресурси та реагувати на нові виклики, зокрема в контексті захисту конфіденційних даних і управління ризиками в умовах глобальних загроз.

Функціональні складові системи економічної безпеки потребують переосмислення в контексті цифрових трансформацій, і кожен із цих

Порівняльна характеристика основних методичних підходів до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства

№ з/п	Назва методичного підходу	Основна характеристика	Переваги використання підходу	Ризики, що виникають при використанні підходу
1	Індикаторний підхід	Характеризується зіставленням порогових значень спеціальних індикативних показників із фактичними показниками діяльності підприємства з метою визначення відповідних відхилень, що формують рівень економічної загрози	Проведення прогнозування рівня економічної безпеки підприємства на основі індикативних показників	Відсутність врахування специфіки діяльності окремого підприємства
2	Ресурсно-функціональний підхід	Ґрунтується на основі визначення ефективності та рівня використання ресурсів підприємства з метою виявлення ступеня його максимальної функціональності	Проведення дослідження на основі функціональних складових	Необ'єктивне оцінювання через некоректний розподіл функціональних складових
3	Підхід на основі теорії економічних ризиків	Характеризується проведенням спеціальних розрахунків прогнозних економічних показників з метою нівелювання ступеня впливу реальних і потенційних економічних ризиків	Розробка сценаріїв поведінки при впливі різних типів і рівнів економічних загроз	Звуження загальної сутності економічної безпеки підприємства виключно до протидії реальним та потенційним загрозам
4	Комплексний підхід	Ґрунтується на використанні багатовимірного методу аналізу з метою визначення відповідних відхилень, що формують рівень загальної економічної загрози діяльності підприємства	Чіткі теоретичні розрахунки рівня економічної безпеки підприємства	Складність інтегрування граничних значень економічних показників
5	Підхід на основі використання експертних оцінок	Проведення оцінки ймовірності настання економічних загроз і вимірювання ступеня їх впливу на функціонування підприємства у середньо- та довгостроковій перспективі	Враховування думок експертної групи	Проблема формування висококваліфікованої групи експертів

Джерело: проаналізовано та згруповано авторами на основі [5–16].



елементів має адаптуватися до нових реалій. Для забезпечення економічної безпеки підприємств у сучасних умовах необхідно розвивати комплексний підхід, який поєднує класичні та нові методи управління безпекою. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на удосконалення інструментів автоматизації моніторингу загроз, розробку методичних рекомендацій щодо впровадження цифрових індикаторів в системи ЕБП, що працюють у високоризикованих галузях, а також на дослідження впливу глобальних економічних змін на стійкість підприємств до кібератак і нестабільності ринків. ■

## БІБЛІОГРАФІЯ

1. Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства : монографія. Київ : НІСД, 2015. 348 с.
2. Третяк В. В., Гордієнко Т. М. Економічна безпека: сутність та умови формування. *Економіка та держава*. 2010. № 1. С. 6–8.
3. Дикань В. Л., Воловельська І. В., Маковоз О. В. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. Харків : УкрДАЗТ, 2011. 284 с.
4. Мороз О. В., Карачина Н. П., Шиян А. А. Концепція економічної безпеки сучасного підприємства : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2010. 259 с.
5. Картузов Є. П. Визначення фінансової безпеки підприємства: поняття, зміст, значення і функціональні аспекти. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 8. С. 172–181.
6. Голяков І. В. Сутність та еволюція поняття економічна безпека. *Проблеми економіки*. 2014. № 1. С. 309–314.
7. Міщенко С. П. Концептуальні аспекти економічної безпеки підприємств у ринковій економіці. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. № 2. С. 190–195.
8. Скриньковський Р. М. Економічна безпека підприємства: сутність, класифікація та система діагностики. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 3. С. 414–418.
9. Манцуров І. Г., Нусінова, О. В. Побудова ієрархічної структури складових економічної безпеки підприємств. *Ефективна економіка*. 2011. № 9. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=680>
10. Васильчак С. В. Економічна безпека підприємства та її складова в сучасних умовах. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. № 20 (15). С. 98–105.
11. Коробчинський О. Л. Методика формування системи економічної безпеки підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 4. С. 41–45.
12. Пономаренко А. І. Система економічної безпеки фірми // Шлях України до економічної безпеки : матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 14 квітня 2006 р.). Харків, 2006. 302 с.
13. Камлик М. І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект : навч. посіб. Київ : Атіка, 2005. 432 с.
14. Каламбет С. В., Кириленко Б. О. Економічна безпека як багаторівнева система. *Економіка та суспільство*. 2016. № 5. С. 344–349.
15. Сухоруков А. І., Мошенський З. С., Петрук О. М. Національна економічна безпека : навч. посіб. Житомир : Рута, 2010. 384 с.
16. Кримчак Л. А. Інформаційно-аналітичне забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Хмельницький, 2019. 256 с.
17. Шарій Л. В. Напрями забезпечення та основні складові економічної безпеки. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2011. № 2 (11). С. 263–270.
18. Заблодська І. В. Доцільність досліджень проблем економічної безпеки // Економіка підприємства: теорія і практика : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. Київ : КНЕУ, 2012. URL: [https://kneu.edu.ua/userfiles/ec\\_pidpr\\_th\\_pr\\_4/5/Zablodska.doc](https://kneu.edu.ua/userfiles/ec_pidpr_th_pr_4/5/Zablodska.doc)
19. Чорна О. Ю. Забезпечення узгодженості управління інтегрованими структурами промисловості як підґрунтя їх економічної забезпеченості. *Вчені записки Університету економіки та права КРОК*. 2011. № 25. С. 131–137.
20. Савенко І. І., Седікова І. О. Економічна безпека підприємства: підходи до визначення. *Економіка харчової промисловості*. 2019. Т. 11. № 4. С. 35–41.
21. Сосновська О. О., Житар М. О. Економічна безпека підприємства: сутність та ознаки забезпечення. *Облік і фінанси*. 2018. № 3 (81). С. 124–132.
22. Ткачук Г. О. Вплив трансформаційних процесів різних рівнів та природи на економічну безпеку підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 37. С. 410–415.

## REFERENCES

- Chorna, O. Yu. "Zabezpechennia uzgodzhenosti upravlinnia intehrovanymu strukturamy promyslovosti yak pidgruntia yikh ekonomichnoi zabezpechenosti" [Ensuring Consistency of Management of Integrated Structures of Industry as a Basis for Their Economic Security]. *Vcheni zapysky Universytetu ekonomiky ta prava KROK*, no. 25 (2011): 131-137.
- Dykan, V. L., Volovelska, I. V., and Makovoz, O. V. *Ekonomichna bezpeka pidpriemstva* [Economic Security of the Enterprise]. Kharkiv: UkrDAZT, 2011.
- Holikov, I. V. "Sutnist ta evoliutsiia poniattia ekonomichna bezpeka" [The Essence and Evolution of the Concept of Economic Security]. *Problemy ekonomiky*, no. 1 (2014): 309-314.

- Kalambet, S. V., and Kyrylenko, B. O. "Ekonomichna bezpeka yak bahatorivneva systema" [Economic Security as a Multi-level System]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 5 (2016): 344-349.
- Kamlyk, M. I. *Ekonomichna bezpeka pidpriemnytskoi diialnosti. Ekonomiko-pravovyi aspekt* [Economic Security of Business Activity. Economic and Legal Aspect]. Kyiv: Atika, 2005.
- Kartuzov, Ye. P. "Vyznachennia finansovoi bezpeky pidpriemstva: poniattia, zmist, znachennia i funktsionalni aspekty" [Definition of Financial Security of the Enterprise: Concept, Content, Meaning and Functional Aspects]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 8 (2012): 172-181.
- Korobchynskiy, O. L. "Metodyka formuvannia systemy ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva" [The Method of Formation of the System of Economic Security of the Enterprise]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 4 (2009): 41-45.
- Krymchak, L. A. "Informatsiino-analitychne zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky zovnishnyoekonomichnoi diialnosti promyslovykh pidpriemstv" [Informational and Analytical Provision of Economic Security of Foreign Economic Activity of Industrial Enterprises]: *dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.04*, 2019.
- Liashenko, O. M. *Kontseptualizatsiia upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva* [Conceptualization of Management of Economic Security of the Enterprise]. Kyiv: NISD, 2015.
- Mantsurov, I. H., and Nusinova, O. V. "Pobudova iierarkhichnoi struktury skladovykh ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv" [Building a Hierarchical Structure of Components of Economic Security of Enterprises]. *Efektivna ekonomika*. 2011. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=680>
- Mishchenko, S. P. "Kontseptualni aspekty ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv u rynkovii ekonomitsi" [Conceptual Aspects of Economic Security of Enterprises in the Market Economy]. *Marketynh i menedzhment innovatsij*, no. 2 (2011): 190-195.
- Moroz, O. V., Karachyna, N. P., and Shyian, A. A. *Kontseptsia ekonomichnoi bezpeky suchasnoho pidpriemstva* [The Concept of Economic Security of a Modern Enterprise]. Vinnytsia: VNTU, 2010.
- Ponomarenko, A. I. "Systema ekonomichnoi bezpeky firmy" [System of Economic Security of the Firm]. *Shliakh Ukrainy do ekonomichnoi bezpeky*. Kharkiv, 2006.
- Savenko, I. I., and Sedikova, I. O. "Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: pidkhody do vyznachennia" [Economic Security of the Enterprise: Approaches to Definition]. *Ekonomika kharchovoi promyslovosti*, vol. 11, no. 4 (2019): 35-41.
- Sharii, L. V. "Napriamy zabezpechennia ta osnovni skladovi ekonomichnoi bezpeky" [Directions of Provision and Main Components of Economic Security]. *Yevropeyskyi vektor ekonomichnoho rozvytku*, no. 2(11) (2011): 263-270.
- Skrynkovskiy, R. M. "Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist, klasyfikatsiia ta systema diahnostyky" [Economic Security of the Enterprise: Essence, Classification and Diagnostic System]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 3 (2015): 414-418.
- Sosnovska, O. O., and Zhytar, M. O. "Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist ta oznaky zabezpechennia" [Economic Security of the Enterprise: Essence and Signs of Provision]. *Oblik i finansy*, no. 3(81) (2018): 124-132.
- Sukhorukov, A. I., Moshenskyi, Z. S., and Petruk, O. M. *Natsionalna ekonomichna bezpeka* [National Economic Security]. Zhytomyr: Ruta, 2010.
- Tkachuk, H. O. "Vplyv transformatsiinykh protsesiv riznykh rivniv ta pryrody na ekonomichnu bezpeku pidpriemstva" [The Influence of Transformational Processes of Different Levels and Nature on the Economic Security of the Enterprise]. *Infrastruktura rynku*, no. 37 (2019): 410-415.
- Tretiak, V. V., and Hordiienko, T. M. "Ekonomichna bezpeka: sutnist ta umovy formuvannia" [Economic Security: Essence and Conditions of Formation]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 1 (2010): 6-8.
- Vasylchak, S. V. "Ekonomichna bezpeka pidpriemstva ta yii skladova v suchasnykh umovakh" [Economic Security of the Enterprise and Its Component in Modern Conditions]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, no. 20(15) (2010): 98-105.
- Zablodska, I. V. "Dotsilnist doslidzhen problem ekonomichnoi bezpeky" [Expediency of Studies of Economic Security Problems]. *Ekonomika pidpriemstva: teoriia i praktyka*. 2012. [https://kneu.edu.ua/userfiles/ec\\_pidpr\\_th\\_pr\\_4/5/Zablodska.doc](https://kneu.edu.ua/userfiles/ec_pidpr_th_pr_4/5/Zablodska.doc)